Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

TER BESLISSING

Datum
30 oktober 2026

Onze referentie
IENW/BSK-2026/195635

Opgesteld door
DG Milieu en Internationaal
Dir Omgevingsveiligheid & Milieurisico's
Cluster C

Beslistermijn
6 november 2026

Bijlage(n)
6

Aan Staatssecretaris

nota

Kamerbrief Traject robuustheid omgevingsdiensten

Aanleiding

Omgevingsdiensten moeten adequaat kunnen optreden en voldoende toegerust zijn om hun taken op het gebied van VTH uit te voeren. Tijdens het interbestuurlijk programma versterking VTH-stelsel zijn daarom robuustheidscriteria opgesteld. Deze criteria dienen als ondergrens waar de omgevingsdiensten aan moeten voldoen. Interbestuurlijk is afgesproken dat de omgevingsdiensten uiterlijk op 1 april 2026 aan de robuustheidscriteria voldoen. IenW monitort het proces om te komen tot robuuste omgevingsdiensten en indien noodzakelijk stuurt IenW bij. De omgevingsdiensten hebben de afgelopen jaren via voortgangsrapportages inzicht gegeven in hun voortgang. De Kamer is hierover periodiek geïnformeerd. Eind april 2026 hebben alle omgevingsdiensten hun rapportage ingediend om aan te tonen of zij op 1 april 2026 aan de robuustheidscriteria voldoen. Met de Kamerbrief Traject robuuste omgevingsdiensten informeert u de Tweede Kamer over de resultaten en het vervolgproces. Tevens informeert u de Kamer over een drietal ILT-rapporten over omgevingsdiensten en de reactie van het ministerie daarop.

Separaat van deze Kamerbrief ontvangt u een beslisnota met de individuele brieven voor alle 26 omgevingsdiensten. Bij voorkeur ontvangen de diensten deze brieven voordat de Kamerbrief wordt verzonden. De Kamerbrief dient bij voorkeur uiterlijk 5 november te worden verzonden met het oog op het Commissiedebat VTH van 12 november aanstaande.

Geadviseerd besluit

U wordt gevraagd:

- in te stemmen met het plannen van zeven gesprekken met de directeur en de voorzitter van het Algemeen Bestuur van niet-robuuste omgevingsdiensten; voorstel is dat te doen in aanwezigheid van bestuurlijke vertegenwoordigers van IPO en VNG, en Omgevingsdienst NL om daar uit duidelijk gezamenlijkheid, extra gewicht aan te geven;
- in te stemmen met het inplannen van een overleg om het vervolg van het traject te bespreken met IPO, VNG en Omgevingsdienst NL;
- in te stemmen met het aanbieden van bijgevoegde Kamerbrief Traject robuuste omgevingsdiensten aan de Tweede Kamer;
- in te stemmen met de reactie op de ILT-rapportages over omgevingsdiensten, zoals opgenomen in de Kamerbrief.

Kernpunten
De bijgaande Kamerbrief behandelt de volgende onderwerpen:

- Toelichting achtergrond robuustheidscriteria en proces beoordeling
- Beoordeling omgevingsdiensten op 1 april 2026, met een indeling van de diensten in robuust en nog niet robuust en de aandachtspunten per dienst die nog niet robuust is.
- Vervolg van het traject
- De beleidsreactie op de ILT-rapportages over omgevingsdiensten.

Met de Kamerbrief worden twee toezeggingen afgedaan. Deze toezeggingen vragen in de kern om de Tweede Kamer te informeren over de resultaten het monitoringstraject (TZ202606-123, TZ202403-071).

Krachtenveld
Omgevingsdiensten: voeren VTH-taken uit voor het bevoegd gezag, zijnde gemeenten en provincies. Er zijn momenteel 26 omgevingsdiensten.

Gemeenten en provincies: zij zijn eigenaar en opdrachtgever van de omgevingsdiensten. Omgevingsdiensten zijn daarom afhankelijk van het bevoegd gezag om robuust te worden.

IPO en VNG: de koepels van provincies en gemeenten hebben tijdens het interbestuurlijke programma versterking VTH-stelsel ingestemd met de bestuurlijke afspraken die ten grondslag liggen aan het traject van robuuste omgevingsdiensten.

Informatie die niet openbaargemaakt kan worden
Niet van toepassing

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Informatie
02	Kamerbrief traject robuuste omgevingsdiensten	
03	Bijlage 1 Overzichtskaart omgevingsdiensten	Meest recente kaart met ligging van de 26 omgevingsdiensten in Nederland
04	Bijlage 2 Toelichting op randvoorwaarden en kpi's robuustheid	Gedetailleerde beschrijving van de vereisten t.a.v. robuustheid
05-07	ILT rapporten over omgevingsdiensten	Betreft een themarapport over de actualisatie van vergunningverlening (05), een rapportage over de adviesfunctie van de ILT t.a.v omgevingsvergunningen (06) en

		een analyse van jaarverslagen daartoe (07)

Toelichting

Achtergrond en proces
Alle omgevingsdiensten hebben een eindrapportage ingediend en stukken ter onderbouwing aangeleverd als bewijs of zij voldoen aan de gestelde criteria en randvoorwaarden. Tevens hebben omgevingsdiensten gedurende het traject voortgangsrapportages aangeleverd.

Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied en omgevingsdienst Brabant Noord hebben gedurende het traject geen voortgangsrapportages ingediend, omdat zij bij de zelftoets in oktober 2023 al als robuust waren beoordeeld. Voor deze monitoringsronde hebben zij wel een eindrapportage ingediend om aan te tonen of zij op 1 april 2026 nog aan de robuustheidscriteria voldoen.

Bij de voortgangrapportages werden omgevingsdiensten niet verplicht om de rapportage te voorzien van stukken ter onderbouwing. Voor peilmoment 1 april 2026 was echter wel onderbouwing vereist. De stukken ter onderbouwing zijn bewust vormvrij uitgevraagd, om de uitvoeringslast bij omgevingsdiensten te beperken.

De binnengekomen eindrapportages en onderbouwende stukken zijn tussen 30 april en 1 oktober door IenW geanalyseerd, met ondersteuning van onderzoeksbureau Ambient.

Observaties en eindbeoordeling
Het uitgangspunt is dat het ministerie de beoordeling objectief en meetbaar kan uitvoeren. Het beoordelen van de binnengekomen informatie op de robuustheid op basis van de aangeleverde stukken laat een aantal zaken zien. Door de gevraagde onderbouwing vormvrij te laten, in verband met het reduceren van de administratieve lasten voor de omgevingsdiensten, is er ook vormvrij aangeleverd. Dezelfde criteria moesten daarmee aan een veelheid van verschillende documenten worden getoetst. Op sommige criteria dreigde dat te leiden tot willekeur in de beoordeling. Dit was met name bij de kwaliteitscriteria een zorgpunt. Verder bleek dat sommige criteria zich beter lenen voor een kwalitatieve beschrijving dan een kwantitatieve 'nullen en enen' benadering.

Dit heeft geleid tot de onderstaande aanpak voor de beoordeling:

- De volgende kpi's en randvoorwaarde zijn niet meegewogen in de beoordeling:
  - kwaliteitscriteria
  - congruentie en samenhang werkgebied
  - fusieperspectief
  - intensievere samenwerking met andere omgevingsdiensten
  - overdracht alle provinciale basistaken.
- Als een omgevingsdienst vervolgens aantoonbaar voldoet aan de resterende criteria en randvoorwaarden, dan wordt de omgevingsdienst

als robuust beschouwd op 1 april 2026 en zijn er geen verdere aandachtspunten.
- Voldoet een omgevingsdienst niet aantoonbaar aan de resterende criteria en randvoorwaarden, dan is die omgevingsdienst (nog) niet robuust en gelden er een of meerdere aandachtspunten.
- De grens van 1 april 2026 blijft het uitgangspunt, ook al geeft een omgevingsdienst aan op korte termijn of op een later moment, wel te voldoen.

Er zijn 17 diensten die met inachtneming van het bovenstaande als robuust worden beschouwd op 1 april. Er zijn 9 diensten die dat nog niet zijn. Deze diensten zijn vervolgens in drie categorieën ingedeeld:

De niet-robuuste omgevingsdiensten zijn te vangen in drie categorieën:

- Omgevingsdiensten die op de peildatum van april (net) niet voldeden aan één of twee criteria: (net niet) OD Groningen en OD Zuidoost-Brabant (niet) OD Noord-Holland Noord en OD Rivierenland
- Omgevingsdiensten met aandachtpunten die vergevorderde fusie-intenties hebben of al in een traject zitten dat moet leiden tot een fusie: OD IJmond, OD Achterhoek en OD De Vallei
- Omgevingsdiensten met een flink aantal aandachtpunten, geen concrete fusie-intenties en waarvan de verwachting is dat robuustheid niet op korte termijn gerealiseerd wordt: OD IJsselland en OD Fryslân (FUMO)

In de brief is per dienst stilgestaan bij de vereisten waar men nog niet aan voldoet en wat daar nu op ondernomen wordt indien bekend. Ook is er apart aandacht geschonken aan de diensten die willen fuseren. In de laatste categorie bevinden zich twee diensten. IJsselland heeft een eigen route die pas in 2028 tot robuustheid moet leiden. De Friese omgevingsdienst FUMO voldoet niet aan meerdere vereisten. Het is, ook na de meest recente brief van de omgevingsdienst niet duidelijk geworden of alle gemeentelijke basistaken zijn ondergebracht bij FUMO of dat die door FUMO worden uitgevoerd. Het onderbrengen van alle gemeentelijke basistaken bij de omgevingsdienst is een wettelijk vereiste.

In de individuele brieven die alle diensten ontvangen, wordt dieper ingegaan op de situatie per dienst en per randvoorwaarde en kpi. In de brief aan FUMO wordt opgenomen dat aan de provincie Friesland het signaal wordt afgeven over het al dan niet inbrengen of uitvoeren van gemeentelijke basistaken. De provincie kan dan interbestuurlijk toezicht toepassen op de gemeenten die het betreft. Dat signaal wordt ambtelijk afgegeven aan de IBT-unit van de ILT, die vervolgens contact opneemt met de provincie om aan informatievergaring te doen.

Vervolg
Met de brief geeft u aan dat dit traject "nog geen punt kent, maar er sprake is van een komma". U gaat eerst met alle omgevingsdiensten (directeur en voorzitter van het algemeen bestuur) die nu niet robuust zijn in gesprek. Voorstel is daarbij ook bestuurlijke vertegenwoordigers van IPO en VNG, en Omgevingsdienst NL aanwezig te laten zijn als vertegenwoordigers van respectievelijk de eigenaren en van de omgevingsdiensten zelf. Omdat omgevingsdienst Groningen en Zuidoost-Brabant op zeer afzienbare termijn robuust zijn, lijkt hier een bestuurlijk gesprek

niet nodig. Wel worden beide diensten verzocht om, met onderbouwing, aan te geven wanneer de laatste stap gezet is om robuust te zijn.

Het voorstel is tevens om het vervolg van de monitoring van de robuustheid, inclusief de kwaliteitscriteria, te bespreken met vertegenwoordigers van IPO, VNG en met Omgevingsdienst NL. Centraal in dat gesprek staat waar we naar toe werken, welke criteria daarbij passen, en hoe we dat meten en monitoren. U kondigt aan daar de aftrap voor te doen in het Bestuurlijk Omgevingsberaad van 25 november aanstaande.

ILT-rapportages omgevingsdiensten.
De ILT heeft drie rapporten naar u toe gezonden over de actualisatie van vergunningverlening door omgevingsdiensten (themaonderzoek en analyse van jaarverslagen) en over de advisering op omgevingsvergunningen milieu.

Aan de Kamerbrief is een passage toegevoegd die aanstipt wat er al wordt gedaan in het kader van de actualisatie van vergunningverlening en dat ook de constateringen van de ILT aantonen dat het nodig is om te werken aan robuuste omgevingsdiensten.

Communicatie
Alle omgevingsdiensten worden per brief individueel geïnformeerd over de beoordeling op 1 april 2026. In die brief wordt niet alleen sec gekeken naar de robuustheidscriteria en de beoordeling. De brief wordt verrijkt met kwalitatieve informatie. Dat kan bijvoorbeeld gaan om gesprekken die gevoerd zijn met de omgevingsdiensten en hun bestuurders gedurende het monitoringstraject om hun zorgen te uiten of aan te geven dat er fusie-intenties zijn.

Ook ontvangen de omgevingsdiensten een rapportage waarin de robuustheidscriteria zijn beschreven en inzicht wordt gegeven in de beoordeling van de randvoorwaarden en kpi’s voor de eigen dienst.

Voorafgaand aan het versturen van de individuele brieven zijn inmiddels alle omgevingsdiensten telefonisch, informeel, op de hoogte gebracht van het eindoordeel. Alle niet robuuste omgevingsdiensten hebben de tekstpassages uit de Kamerbrief kunnen lezen over hun eigen dienst, met het verzoek tot een feitelijke check. Hier zijn geen aanpassingen uit voortgevloeid.

Een persbericht wordt samen met DCO voorbereid.